

Mellékletek:

A dabasi régió kalendáriumja és évkönyve 1993 - 1996

A Tisztelt Értéktár Bizottság 2020 októberében tárgyalta és fogadta el a dabasi Schulcz Kft. az ezredforduló időszakában kiadott Örökségünk című könyvsorozatát összefoglaló javaslatot. A vállalkozásnak azonban már korábban, az 1990-es évek közepén is volt olyan kulturális kezdeményezése, mely örökítést érdemel és méltó a Tisztelt Bizottság figyelmére.

Még betéti társaságként működve első alkalommal **1993-ban** lepték meg a dabasi körzet olvasóit „A régió kalendáriumja” című kiadványukkal. A kalendárium, mint sajtótermék már évszázadok óta jól ismert, de a dabasi körzetben kiadására nincs precedensül szolgáló előzmény. A bevezetőben a következőt olvashatjuk:

„A cím második fele - a kalendárium - aligha szorul magyarázatra. Mindenki tudja, mit jelent: különféle olvasnivalókat könyv alakban tartalmazó naptárt. Belelapozván látjuk, hogy helyneveink eredetéről, a történelmi évfordulókról, a történelem, a tudomány vagy a művészet helyi és országos jelentőségű személyiségeinek életéről szólnak az olvasmányok. Néhány fejezet praktikus információkkal szolgál. A régi vármegyei címtárak mintájára megtaláljuk benne az önkormányzatok és önkormányzati hivatalok, intézmények történeti bevezetővel ellátott fő adatait, a szaknévsorból pedig a vállalkozókról értesülhetünk. S most vegyük szemügyre a cím első felét, a „régión”! E latinból átvett szóról általában egy nagyobb tájegység meghatározott, többnyire hasonló jegyekkel körülírható területére gondolunk, mint amilyen az Őrség a Dunántúl nyugati felén. Feleletet kell tehát adnunk arra: ez a kistáj - a volt Dabasi járás - vajon miáltal válik a Duna-Tisza köze karakterisztikus részévé, azaz régióvá?”

Tartalomjegyzék:

Személyi adatok 3

Összesített naptár az 1993. évre 4

Bevezető 5

Évfordulónaptár 9

Helyneveink eredete 32

A régió történelmi arcképcsarnoka 51

Szemelvények a régió költészetéből 101

Bibliográfia 119

Önkormányzati adattár 127

Változó világ – változó régió 181

Keresztrejtvény 193

Vállalkozói névjegyzék 195

Írta és szerkesztette: Czagányi László

Felelős kiadó: Schulcz István

Tördelte: Kerekes István

Tipográfia, borítóterv: Szafián László

Nyomás: Sansz Kft., Ócsa

Támogató önkormányzatok: Dabas, Hernád, Inárcs, Kakucs, Ócsa, Örkény, Pusztavacs, Táborfalva, Tatárszentgyörgy, Újhartyán és Újlengyel.

Az **1994.** évi bevezetőben már a fogadtatásról is olvashatunk:

„Egy évvel ezelőtt nem kis kockázatot vállalt magára a Schulcz Betéti Társaság, amikor elhatározta e regionális kiadványsorozat első kötetének kiadását. Ma már elmondhatjuk, a helyzetértékelés helyesnek bizonyult. A Régió 1993. évi kalendáriumra keresett olvasmány lett Gyáltól Tatárszentgyörgyig, Bugyitól Pusstavacsig, a volt Dabasi járás egész területén. Aki csak elolvasta, elismeréssel szólt róla - amit ezúton is köszönünk -, s többnyire feltett egy kérdést is: Mikor jelenik meg a következő és milyen tartalommal? Hogy mi volt a kockázat ebben a vállalkozásban? Az ilyen súlyú kulturális misszió felvállalását a százmilliókkal gazdálkodó nagy kiadók is meggondolják ma már, és saját tapasztalatán okulva számos önkormányzat is rájött arra, hogy egy efféle - állampolgári ismereteket gazdagító, a helyi közélet élénkítéséhez is hozzájáruló - mű, lett legyen bármilyen fontos a helyi társadalom működése, a döntésekhez szükséges teljesítményképes tudás megszerzése szempontjából, a finanszírozás meghaladja anyagi erejét. A tavalyi kötet bevezetőjében utaltunk az elmúlt évtizedek politikai törekvéseire is, melyek az egyes autonóm településeket egy felülről vezérelhető zárt hierarchiába kényszerítették, és a sokszínűséget összemosva, elszürkítve, azok lakosságát is megpróbálták az engedelmes alattvalók homogén tömegeként kezelni...”

Tartalomjegyzék:

Személyi adatok 3

Bevezető 4

Egyházi ünnepek 7

Összesített naptár az 1994. évre 30

A régió településhálózatának középkori előzményei 31

A régió templomai és fontosabb kápolnái 53

Válogatások Vay Sarolta írásaiból 101

Önkormányzati adattár 127

Keresztretjvény 188

Vállalkozói névjegyzék 191

Írta és szerkesztette: Czagányi László

Felelős kiadó: Schulcz István

Tördelte: Kerekes István

Tipográfia: Szafián László

Szedte: Seibin Istvánné

Fotó: Gyurman Tibor

Nyomás: Dabas Jegyzet Kft.

Támogató önkormányzatok: Dabas, Felsőpakony, Hernád, Inárcs, Kakucs, Ócsa, Örkény, Pusstavacs, Táborfalva, Tatárszentgyörgy, Újhartyán és Újlengyel.

Az **1995.** évi kötet évkönyvként jelent meg. A bevezetőben a következő érveket olvashatjuk erről:

„Miért évkönyv és nem kalendárium? Mi indokolta a kötet új címét, s jelent-e ez egyúttal a kiadvány jellegében is változást? Ami az utóbbit illeti, megnyugtatóan közölhetjük: nem, céljaink ezután is azonosak; a címet pedig főleg olvasóink és terjesztőink észrevételei alapján módosítottuk. Tudniillik a kalendáriumról elsősorban egy naptár jut az olvasó eszébe, amit leginkább a dátumok, ünnepek, névnapok megkeresésére, egy konkrét időponthoz kapcsolódó feljegyzésekre használunk, és ebből kiindulva – hiszen ki és minek is venne tavalyi naptárt? – általában az előző év decemberében vásárolunk meg. Csakhogy Olvasóink tudják, hogy e kalendáriumból maga a naptár csak 12 oldalt tölt be a 128-ból, hogy – mint azt az első 1993-as kék kötet bevezetőjében kifejtettük – a mi kalendáriumunk főként a régió

„mindenesgyűjteménye” szeretne lenni, s olvasóink körében ezért is örvend népszerűségnek. Vagyis egy évenként új tartalommal megjelenő könyv, azaz ÉVKÖNYV, melyet ha fellapozunk, benne megtaláljuk az önkormányzatok, helyi és regionális intézmények egyházak, szervezetek, vállalkozók legfontosabb, friss adatait. És ami ennél is fontosabb, ez egy olyan könyv, ami egybegyűjti községeink mindazon történelmi, tudományos, művészeti, egyházi, természetvédelmi és másfajta értékeit, ami így együtt sehol sem áll rendelkezésünkre, s ezáltal e könyvsorozat – mint honismereti adatgyűjtemény – méltó helyre kerülhet a családok, könyvtárak, oktatási intézmények könyvespolcain is. Ezt a célt fejezi ki tehát pontosabban az évkönyv elnevezés, amit – a naptártól eltérően – nemcsak év elején, hanem az adott évben bármikor érdemes megvásárolnunk és megőriznünk.”

Tartalomjegyzék:

Személyi adatok 3

Bevezető 4

Összesített naptár az 1995. évre 7

Botanika 9

Fejezetek a régió történetéből 2. rész 33

Tallózás a régió egykori újságjaiban 57

A dabasi régió természetvédelmi értékei 69

Önkormányzati adattár 95

Keresztrejtvény 140

Vállalkozói névjegyzék 143

Írta és szerkesztette: Czagányi László

A kötet botanikai, természetvédelmi fejezete Czagányi Lászlóné munkája

Felelős kiadó: Schulcz István

Tipográfia: Szafián László

Szedte: Seibin Istvánné

Nyomás: Grafilux Kft.

Támogató önkormányzatok: Dabas, Alsónémedi, Felsőpakony, Hernád, Inárcs, Ócsa, Örkény, Pustavacs, Táborfalva, Tatárszentgyörgy és Újlengyel.

„A régió évkönyve, 1996” ismét a múltidézés, hagyományörzés, műemlékvédelem fontos témáit formálta köteté az állandó naptári és önkormányzati keretek között.

Tartalomjegyzék:

2. és 112. A régió településeinek főbb adatai 1993-ban

4 Bevezető

6-30. Naptár (páros oldalak)

6-30. A régió műemlékeinek fotói (páratlan oldalak)

33-48. Fejezetek a régió történetéből. A török hódoltság kora

49-78. Nemeseink kúriái és kúriáink nemesei a XVIII-XIX. században

I. Köznemesi kúriák a régi Dabasi járás területén

II. Nemesi alapítványok és testamentumok a XVIII-XX. századból (avagy történetünk ismeretlen forrásai)

79-108. Önkormányzati adattár.

Írta és szerkesztette: Czagányi László

Felelős kiadó: Schulcz István

Támogató önkormányzatok: Dabas, Alsónémedi, Felsőpakony, Hernád, Inárcs, Pusztavacs, Táborfalva és Újlengyel.

Az 1996-os évkönyv volt a záró kiadvány. A sorozat közreműködői néhány év múlva, 2002-ben, Vácon, a Helyismereti Könyvtárosok IX. Országos Tanácskozása nyitó előadásainak egyikében figyelemreméltó elismerést kaptak:

„Külön ki szeretném emelni A régió kalendárium címmű kiadványt, mely a hajdan volt dabasi járás településeinek példaadó összefogásából született, s először 1993-ban jelent meg. A tizenkét település (Dabas, Felsőpakony, Hernád, Inárcs, Kakucs, Ócsa, Örkény, Pusztavacs, Táborfalva, Tatárszentgyörgy, Újhartyán és Újlengyel) szellemi és politikai vezetői igyekeztek felhívni az önállóságukat éppen csak izlelgető települések polgárainak figyelmét a szomszédok értékeire, akikkel egy évezrede már sorsközösségben élnek. Olyan értékek ezek, melyek az autonómia erősítése mellett, gazdaságilag ésszerű kooperációra inspirálhatják őket. A szerkesztők rá szerettek volna mutatni a közös múltra, melyben mai problémáik gyökereznek. A közös értékeket szem előtt tartva minden település történelmi, irodalmi anyagát hozzáférhetővé tették a többiek számára. A kiadvány emellett - az egyes községeket érintő - közérdekű adatokkal, információkkal is szolgál.”

Gerber György, a Pest Megyei Könyvtár igazgatóhelyettes-könyvtárosa a „Helyismereti kiadványok Pest megyében” című előadásához mellékelt táblázatban is az első helyre tette a dabasi régió kalendáriumát, évkönyvét.

A kiadványsorozat a dabasi körzet mostoha sajtótörténeti adottságai között jelent meg, a nagymértékű társadalmi változások egymás utáni négy évében. Olyan régiós témákat tűzött a közbeszéd - közgondolkodás napirendjére, melyek fontossága és időszerűsége a későbbi években, évtizedekben tetten érhető. Tartalmának színvonalát a szerző-szerkesztő Czagányi László alapos felkészültsége és lényeglátása alapozta meg. A négy kalendárium – évkönyv jelentős kulturális értéke, kutatói forrása a dabasi körzetnek és Dabas városának egyaránt, s ezáltal természetesen Települési Értéktárunknak is kiváló gyarapítója.

Bibliográfia

Czagányi László: A régió kalendárium 1993. Schulcz Bt., Dabas, 1993. 193 p.

Czagányi László: A régió kalendárium 1994. Schulcz Bt., Dabas, 1994. 190 p.

Czagányi László: A régió évkönyve 1995. Schulcz Bt., Dabas, 1995. 142 p.

Czagányi László: A régió évkönyve 1996. Schulcz Bt., Dabas, 1996. 108 p.

A kiadványok OSZK jelzete: HA 3.833

Aradi Ilona: Pest megye helytörténeti bibliográfiája 1991-2000. Pest Megyei Levéltár, Budapest, 2016. p. 87.

Gerber György: Helyismereti kiadványok Pest megyében. In: Mándli Gyula (szerk.): Helyismereti könyvtárosok IX. országos tanácskozása: Vác, 2002. július 17-19. Katona Lajos Városi Könyvtár, Vác, 2003. pp. 45-54.

(matula): Dabasi Régió Kalendárium – Régi adósságot törlesztettek. 1994. január 14. p. 5.

Pest Megyei Hírlap: Dabas és körzete - A Régió kalendárium. 1992. december 28. p. 11.

http://vfk.vfmk.hu/helyismeret/WWW/2002_vac/0013.htm

Összeállította: Valentyk Ferenc

